OBS! Utskriven version kan vara ogiltig. Verifiera innehållet.

Gäller för: Södra Älvsborgs Sjukhus
Innehållsansvar: Jenny Andersson, (jenol4), Hygiensjuksköterska
Granskad av: Susanne Roos, (susro4), Hygiensjuksköterska
Godkänd av: Jerker Nilson, (jerni1), Chefläkare

Giltig från: 2026-08-20
Giltig till: 2028-08-20

Vårdhygienisk bedömning av riskfaktorer för smittspridning, SÄS

Förändringar sedan föregående version

Uppdatering av referenser, tillägg av tabell.

Sammanfattning

Rutinen är avsedd att vara ett stöd i vårdhygienisk riskbedömning, i syfte att minska risk för vårdrelaterade infektioner och smittspridning i vården.

Bakgrund och syfte

Vårdrelaterade infektioner (VRI) är den vanligaste vårdskadan inom slutenvård i Sverige, orsakar mänskligt lidande, bidrar till ökad antibiotikaanvändning och innebär stora kostnader för samhället. Upp emot hälften av dessa infektioner hade kunnat undvikas genom adekvata åtgärder.

VRI kan uppstå då mikroorganismer sprids direkt eller indirekt mellan patienter eller mellan patient och medarbetare. VRI kan även uppstå när patienten infekteras av sin egen bakterieflora i samband med eller på grund av olika medicinska ingrepp, exempelvis intravenös infart, urinkateteter eller i samband med operation.

Förutsättningar

Nedanstående åtgärder och bedömningar är centrala för att minska VRI och smittspridning:

- Följsamhet till Basala hygienrutiner och övriga vårdhygieniska grundprinciper, se länklista.
- Riskbedömning utifrån den enskilde patientens vårdhygieniska riskfaktorer, det vill säga risk att sprida eller plocka upp mikroorganismer. Riskbedömning ger stöd i valet av personlig skyddsutrustning, placering av patient, smittrisker vid byte av vårdrum eller avdelning, städrutiner och/eller medarbetarkompetens.

Riskfaktorer för smittspridning och/eller VRI kan vara

- Patientrelaterade med

  A. ökad risk för att sprida mikroorganismer.

  B. ökad risk för att smittas och/eller infekteras.

- Verksamhetsrelaterade med ökad risk för smittspridning genom underbemanning, undermåliga lokaler, kompetensbrist etc. [1-3].

Observandum

Särskilda hänsyn måste tas vid

- Misstanke om luftburen smitta, t.ex. mässling eller tuberkulos, se riktlinje Luftvägssmitta - vårdhygieniska aspekter, SÄS.
- Risk för aerosolburen smitta, till exempel vid pågående luftvägsinfektion, se regional rutin Vårdhygien covid-19 , riktlinje samt Luftvägssmitta - vårdhygieniska aspekter, SÄS.
- Misstanke om högsmittsam sjukdom, till exempel ebola, se rutinen Vårdhygien – Viral hemorragisk feber (VHF).
- Vård av immunsupprimerade patienter, se vårdhandboken avsnitt Infektionskänsliga patienter.

Utförande

I tabellen nedan följer en sammanställning avsedd att vara till stöd vad gäller att uppmärksamma och ta ställning till riskfaktorer för smittspridning respektive riskfaktorer för VRI.

Riskfaktorer för smittspridning	**Kommentar och vägledning till åtgärd**
Hud: Sår, eksem, fjällande hud, blåsor	Skadad hud innebär ökad risk både att sprida och plocka upp smittämnen. • Täck sår vid vistelse i allmänna utrymmen. • Håll huden välsmord vid behov. Utslag/blåsor i kombination med feber kan vara luftburen smitta. • Vård på isoleringsrum för luftburen smitta.
Utsöndringar: Diarré, kräkning, läckande stomi, läckande inkontinens, blödning	Innehåller mikroorganismer som kan spridas till omgivningen. • Diarré och/eller infektiös kräkning, vård på enkelrum med egen toalett.
Luftvägar: Hosta, snuva, halsont, trakeostomi	Luftvägssekret innehåller mikroorganismer som kan spridas till omgivningen. • Ge information och förutsättningar för god host- och handhygien. • Misstanke om luftvägsinfektion, vård på enkelrum.
Kommunikation/kognitiv förmåga: Demens, kommunikativa svårigheter, syn- och hörselnedsättning, beteende	Ökad risk att sprida och plocka upp smittämnen, särskilt i kombination med andra riskfaktorer. • Ge anpassat stöd vid förekomst av riskfaktorer
Riskfaktorer för VRI	**Kommentar och vägledning till åtgärd**
Sår, drän, kärlinfart	Påverkar barriärfunktion i hud och slemhinna. Ökad risk för infektion i kringliggande vävnad och blodbana. • Förebygg trycksår, säkerställ och följ sårbehandlingsplan, inspektera infart/ dränage, byt vid behov, avveckla om möjligt.
KAD, blåsöverfyllnad	Ökad risk för urinvägsinfektion. • Bedöm risk för blåsöverfyllnad, förebygg residualurin, utvärdera behov av KAD och avveckla om möjligt.
Endotrakealtub, trakeostomi	Ökad risk för pneumoni. • Sterila lösningar för befuktning av luftvägar och slutsköljning av andningshjälpmedel som rengjorts manuellt.
Immobilisering	Ökad risk för pneumoni, residualurin, trycksår. • Tidig mobilisering, andningsgymnastik, munvård, höjd huvudända (obs trycksårsrisk).
Antibiotikabehandling	Ökad risk för tarminfektion med clostridioides difficile samt tillväxt av resistenta bakterier. • Följ stramariktlinjer.

Generella patientrelaterade åtgärder

Gör patienten delaktig i att minska risken för smittspridning genom exempelvis information och förutsättningar för god host- och handhygien.

Personlig skyddsutrustning för personal

Grunden är alltid BHR.

- I BHR ingår det att vid arbetsmoment med risk för stänk av kroppsvätskor mot ansikte använda stänkskydd för ansiktet.
- I BHR ingår det att vid risk för luftburen smitta använda andningsskydd.

För mer information hänvisas till Vårdhandbokens avsnitt Basala hygienrutiner – Personlig skyddsutrustning.

Arbetsgrupp

Jenny Andersson, hygiensjuksköterska, vårdhygien, SÄS
Susanne Roos, hygiensjuksköterska, vårdhygien, SÄS

Källförteckning

1. Basal hygien i vård och omsorg (SOSFS 2015:10). Socialstyrelsens författningssamling www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/foreskrifter-och-allmanna-rad/2015-5-10.pdf
2. Vårdhandboken.se, avsnitt *Multiresistenta bakterier* under rubrik *Åtgärder i vården*. www.vardhandboken.se/vardhygien-infektioner-och-smittspridning/infektioner-och-smittspridning/multiresistenta-bakterier/atgarder-i-varden
3. Vårdhandboken, avsnitt Smitta och smittspridning under rubrik Vårdrutiner. www.vardhandboken.se/vardhygien-infektioner-och-

smittspridning/infektioner-och-smittspridning/smitta-och-smittspridning/oversikt

- Basala hygienrutiner och klädregler vid SÄS. Sjukhusövergripande riktlinje, SÄS
  https://hittadokument.vgregion.se/sas
- Städning och rengöring i vårdlokaler vid SÄS – vårdverksamhetens ansvar. Sjukhusövergripande riktlinje, SÄS
  https://hittadokument.vgregion.se/sas
- Luftvägssmitta – vårdhygieniska aspekter, SÄS. Sjukhusövergripande riktlinje, SÄS
  https://hittadokument.vgregion.se/sas
- Vårdhygien covid-19. Regional rutin, Västra Götalandsregionen
  Vårdhygien - Covid-19.pdf
- Vårdhygien – Viral hemorragisk feber (VHF). Regiongemensam rutin,
  Vårdhygien - Viral hemorragisk feber (VHF).pdf
- Vård av immunsupprimerade patienter, vårdhandboken.se avsnitt Infektionskänsliga patienter.
  www.vardhandboken.se/vardhygien-infektioner-och-smittspridning/infektioner-och-smittspridning/infektionskansliga-patienter
- Vårdhygieniska grundprinciper del 1. BHR, Basala hygienrutiner. Vårdhygien, SÄS
- https://mellanarkiv-offentlig.vgregion.se/alfresco/s/archive/stream/public/v1/source/available/sofia/sas198-1710599037-700/native/2514%20-%20V%c3%a5rdhygieniska%20grundprinciper%20del%201.pdf
- Vårdhygieniska grundprinciper del 2. Vårdhygieniska riskfaktorer, patientrelaterade. Vårdhygien, SÄS

  https://mellanarkiv-offentlig.vgregion.se/alfresco/s/archive/stream/public/v1/source/available/sofia/sas198-1710599037-706/native/2520%20-%20V%c3%a5rdhygieniska%20grundprinciper%20del%202.pdf

- Vårdhygieniska grundprinciper del 3. Städning, rengöring och punktdesinfektion. Vårdhygien, SÄS https://mellanarkiv-offentlig.vgregion.se/alfresco/s/archive/stream/public/v1/source/available/sofia/sas198-1710599037-218/native/2539%20-%20V%c3%a5rdhygieniska%20grundprinciper%20del%203.pdf
- Vårdhygieniska grundprinciper del 4. Grundläggande aseptik i vård och omsorg. Vårdhygien, SÄS https://mellanarkiv-offentlig.vgregion.se/alfresco/s/archive/stream/public/v1/source/available/sofia/sas198-1710599037-217/native/2547%20-%20V%c3%a5rdhygieniska%20grundprinciper%20del%204.pdf
- Vårdhygieniska grundprinciper del 5. Patientmedverkan vårdhygien. Vårdhygien, SÄS https://mellanarkiv-offentlig.vgregion.se/alfresco/s/archive/stream/public/v1/source/available/sofia/sas198-1710599037-383/native/2590%20-%20V%c3%a5rdhygieniska%20grundprinciper%20del%205.pdf

OBS! Utskriven version kan vara ogiltig. Verifiera innehållet.

Information om handlingen

Handlingstyp: Rutin

Gäller för: Södra Älvsborgs Sjukhus

Innehållsansvar: Jenny Andersson, (jenol4), Hygiensjuksköterska

Granskad av: Susanne Roos, (susro4), Hygiensjuksköterska

Godkänd av: Jerker Nilson, (jerni1), Chefläkare

Dokument-ID: SAS9642-738863596-371

Version: 4.0

Giltig från: 2026-08-20

Giltig till: 2028-08-20